

Ҷер айенче - емерсен варттанлахесем

Хальхи вәхәтра сынна нимәнне те телентереймән - техника җәнеләхәсемпе те, космос открытийәсемпе те тата ытти пуләмсемпе те. Темиҗе җер сул каярах, терәсрех каласан, пин җурә сул каярах пурәннә сынсен хыҗәнчен юлнә япаласем пирәншән цивилизаци җәнеләхәсенчен те пелтерешләрех. Кислев ялҗе җывәхәнче археологсем тупнә ёлк-авалхи япаласемпе паллашар-ха. Акә җак керамика катәкә (1) пин җурә султа иккенне иккеленмелли җук, теҗҗе археологсем. Вәл вара, эфир шугланә пек, җүлмек пулман, җатма катәкә. Апла пулсан авалхи сынсем те ашаланә апат синә. Тепер лаптак катәк (2) җатма хуппин пёр пайе пулас, терәс пире чавса шыракансем.

Виҗҗемеш ушкән тупнә япаласене - ункәсене (лайәххисем те пур, анчәкәсем те) археологсем кәнчеле йывәҗсин тесе шутлаҗҗе. Вәсене те хертнә тәмран туса хатерленә. Ункәсем терекләрех пулчәр тесе тәп материал җумне урахла тәм хуташтарнә. Ку япалана та пин җурә сул каярах тунә пулнә. Пурә җакан пек ункәсем 10 яхән тупнә. Апла пулсан авалхи сынсем те выльәх-чёрлөх усранә, тумтир валли җәм арланә. Елкәхи сынсем сивә җанталәкра хайсем тертсе җеленә плащ-накидкәсем тәхәннә, вәсем хулпуҗси җинчен ан

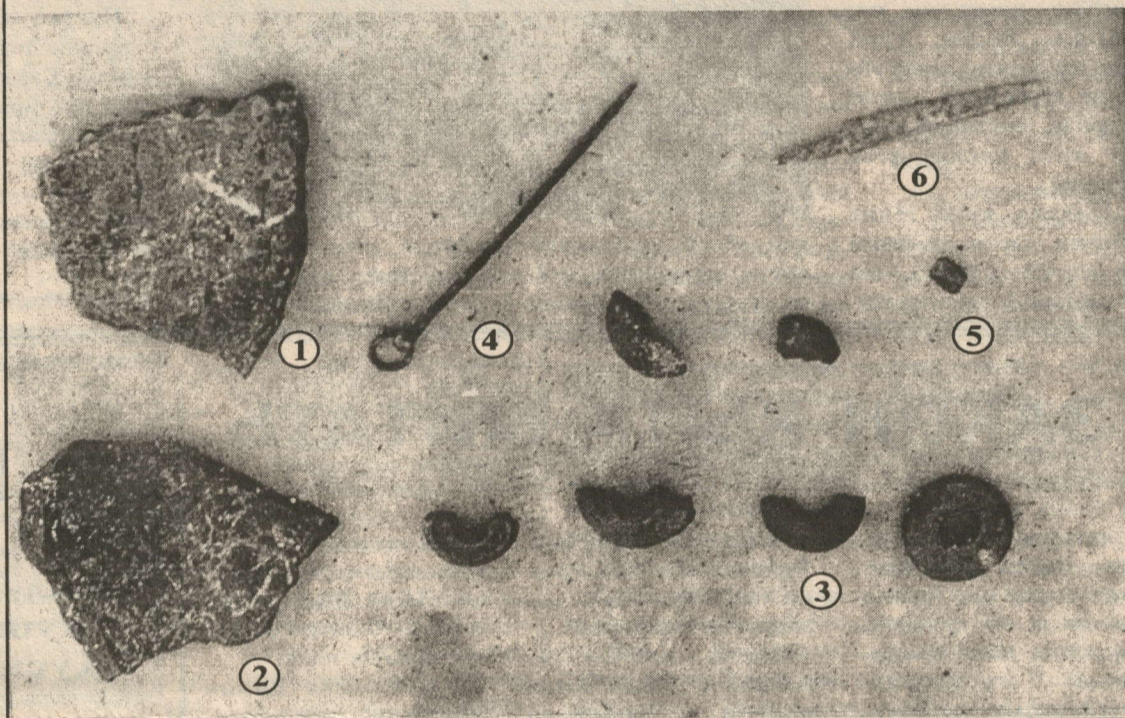
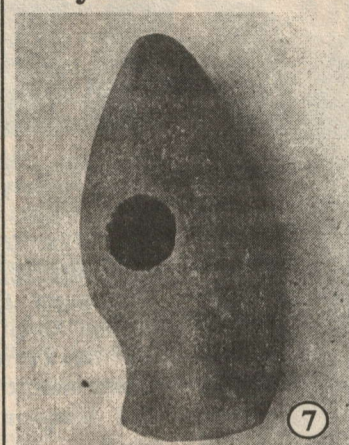
үкчәр тесе вәсене бронзәран тунә вәрәм йөпбулавкәпа (4) тыттарнә. Вәсен вәҗәнче пёчәк ункәсем, вәсенчен булавкәна җухаласран тумтир җумне җелесе хунә пулас.

Акә пирән умра ахахран тунә шәрҗа (5), унән кашни пёрчи пин-пин ыйтуша шухәшҗуратать. Паллах, вәл хәрарәмән. җак чула пите аста ёҗлесе хатерленә, кашни пёрчи хайне еврелә. Унән хуҗи пит чухәнах марри те паларать. Ухә йөппин шәмәран тунә вәҗе те (6) упранса юлнә. Вәл та хәҗантәр хайән тивәҗне пурнәҗланә: е вәрҗара, е уха-тара.

Ку япаласем Кислев ялҗе җывәхәнче именьково тапхарәнчи авалхи сынсен пулнә. Кислев ялҗенче пурәнәкансем кәтү кәтнә чухне тупнә чулран тунә пуртәпа (7) вара унччен те маларах усә курнә: виҗҗемер е виҗҗемер җурә каярах. Ана пите хытә вулкан породинчен (диарид) асталанә. Пуртән икә енне те хайне терлә ёҗлесе хатерленә. Паллах ёнтә, чавса шыранә чухне җак япаласене җеҗ тупман. җак экспедици ёҗне районти вёрентү пайе видеопленка җине җапса илнә. Вырәнти икә шулта вёренкенсем вара хайсем чавса шырама пуләшнә, экскурсияре пулнә.

Унсәр пуҗне Тутарстанән наукасен академиян чөлхепе истори институтчән нау-

Тупнә япаласем

ка экспедицийә шыраса тупнә япаласемпе республикари радиопа телевидени те интересленеҗҗе, те-

лежурналистсем кунта пулса үкерсе илнә.

Сүлти үкерчәкре: Мурат Кавиев археолог.

К.ЯМАЛЕТДИНОВА.

Н.АЗИЗОВ үкерчәкәсем.

А.Фадеевән "җамрәк гварди" романәнче җакан пек эпизод пур: Андрей Валькопа Матвей Шульга гестапо камеринче виләм умән пёр-пёринне каласәҗҗе. Шульга җап-

ла калать: "Учитель в әл пёрремеш сын. Пирән ачасен, пирән хулан малашләхә - учитель аллинче.

Ана урамра курсан аллә метртан җөләк хывса хирәҗ утмалла. Кашни сул директорсем шулсене юсас, ашәтас теләшпе мана кабинетсенче тытса чарса вәрман, кирпеч, известка, кәмрәк ыйтатчәс, аса илме намәс. Эпә вара җакна шүт пек йышәнәттәм: ман ёҗ мар вәл, РОО пуләштәр!"

Чәнах та җавән пек, халь вара тата та йывәртарых. Шула җәнә вөрөнү сулне укәсәр хатерлемелле. Вөрөнү пайән заведующийте, завхоз та, транспорт та җук шулсенче директорсене ёҗлеме йывәр. Вырәнти самоуправленин Советчә те инҗетре. Леонид Николае-

вич Суслов ялан ёҗре: е столовай валли продуктсем җук, е вутә илсе килмен, е укәтенкә теләшпе йывәр ларутәру. Юрать-ха, вәрман пункчән начальниккә

В.К.Оренбуров пуләшма тарәшәт.

Леонид Николаевича мән җуралнәранпах пелетпёр. Пирән шулта вөрөнчә, математикапа физика учителә, вөрөнү пайән заведующийпеләс ёҗлерә, халь директор. Вәл яланах ёҗе юратнә, сынсемпе тимлә, вәсене пуләшма хатер. Августра ёҗ нумай пулнә: сәрланә, классене йёркене кертнә - кабинетсем хальхи вәхәтпа киләшсе тарәҗҗе. Сентябрьрән 1-мешә те йёркеллә иртрә. Ашә-амәшәсем пурччә. Ачасем сәвәсем каларәс, юрәсем юрларәс, учительсене чексем парнелерәс. Истори учительни Ирина Петровна Сарайнова усә урок ирттерчә. Учительница тема пелтерчә: "Икә столица - Хусан тата Мускав," унтан Тутарстан Республикин суверенитечә пирки каласа пачә. җак темәпа

таблицаем, карттаем, үкерчәксем, кәнекесем хатерленәччә. Ирина Петровна "Хусан", "Мускав" сәмахсем мәнле пулса кайнине, пирән республи-

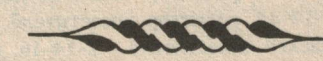
ка ситәнәвәсене пите лайәх та телә әнлантараса пачә. Ку чән-чән пелү урокәччә.

Ачасене вара столовайра кәтрәс. Любовь Федоровна Тимохина повар уяв сәтелне яланах илемлә хатерлет.

җакә пәтәмпех шул директорә хайән коллективәпә тачә сыхану тытнинчен килет тесе шутлатәп эпә. Коллектив вара ана туслә пуләшәт.

Учительсене творчество әнәҗләхәсем, ачасене җирәп пелү пама сывләх сунатәп, Леонид Николаевича вара - чәтәмләх, вай-хәват. Декабрь уйәхәнче вәл 60 сул ултарать - хайән юбилейне лайәх кәтсе илмелле пултәр.

М.ЕГОРОВА.
Бугаиха поселокә.

* Ёҗчен сын җукран пур тавать

"Купәста патши"

Нумаях пулмасть мәшәрпа хамәрән Пуләркул яләнчен инҗех мар вырнаҗнә яләнчен пёринче пурәнәкан пеләш патне кәссе тухма түр килчә. Пурнәҗ җинчен каласә кайрәмәр, сәмах май тең пек Владимир хайән бизнес-варттанләхне уҗса пачә. Анчах малтан - кәске умсәмах.

Пирән пеләш хайән җемийпә ял вәҗәнче пурәнәтә, ун җуртәнчен пёр икҗер метрта пысәках мар утрав пур, җерә те пёр гектара яхән пулә. Утрав күлә варринче, күләрә вара хәмәш үсет, кунта пулә та пур, кайкә кәвакалсем йәвасем җавәраҗҗе, пите илёртүллә вырән. җуркунне утрава шыв илет. Ана пәхман, унта җумкурак җеҗ үснә, маларах вара җакәнәтә колхоз пахчи пулнә, пахча җимәс акса илнә. Акә мәнле пуләннә Владимирән купәста историйә.

"Пёр ултә сул каялла, эпә ун чухне колхозра тракторист пулса ёҗлеттәм, - каласа па-

рать вәл, - җав утрава суларәм. Кунта купәста лайәх үссине вара мана пёр му-чи пелтернәччә. Кайрәм эпә Чистай хулине, "Сортсемо-вош" магазинта терлә сортлә купәста вәрри туянтәм - ир пулаканнисене те, кәрхи сортсене те. Килте пахчара җурече айәнче парниксем туса тултартәм, икә пин тәп купәста калчи үстертәм, пәтәм җемьепе җер җине куҗарса лартрамәр. Теләнмелле тухәс пулчә! Кая юлса ёлкәрекән "Московская" сортән хәш-пёр пуҗҗем 10-шар килограмлә пулчәс".

- Тухәҗа аста хуратәр? - ыйтатәп пахчәҗаран.

- Купәста яланах кирлә, продукци сутас теләшпе йывәрләхсем пулмаҗҗе, - тет Владимир.

Аста пахчәҗан чапә таван яләнче кәна мар, ытти җерте те сарәлнә. Ял җыннисем вара ана "Купәста патши" теҗҗе.

В.КОМОЛОВ.

